

“ZAMONAVIY TA’LIMDA SUN’IY INTELLEKTNI QO‘LLASHNING ISTIQBOLLARI VA MUAMMOLARI” XALQARO ILMIY-AMALIY ANJUMAN 22-23-MAY 2026-YIL

BOSHLANG‘ICH SINFLARDA INTERFAOL METODLAR ASOSIDA DARS SAMARADORLIGINI OSHIRISH METODIKASI

Xurramova Mehriniso Shamsiddin qizi

Termiz iqtisodiyot va servis universiteti

Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (boshlang'ich ta'lim)

1-kurs magistranti

Ilmiy rahbar: p.f.f.d. (PhD), dots. Usmonov Mansur Qurbonmuratovich

Annotatsiya. Ushbu maqolada boshlang‘ich sinflarda interfaol metodlar asosida dars samaradorligini oshirish metodikasi sun‘iy intellekt texnologiyalari bilan bog‘liq holda tahlil qilinadi. Interfaol metodlar o‘quvchini darsning passiv tinglovchisi emas, faol ishtirokchisiga aylantiradi. Boshlang‘ich ta‘limda bu yondashuv ayniqsa muhim, chunki kichik yoshdagi o‘quvchilar bilimni faqat eshitish orqali emas, balki savol-javob, o‘yin, muhokama, tajriba, guruhli ish va amaliy topshiriqlar orqali samaraliroq o‘zlashtiradi. Sun‘iy intellekt esa interfaol darslarni loyihalash, individual topshiriqlar tuzish, o‘quvchilar javoblarini tahlil qilish, tezkor qayta aloqa berish va o‘qituvchiga metodik tavsiyalar ishlab chiqishda yordamchi vosita bo‘lishi mumkin. Maqolada interfaol metodlarning didaktik imkoniyatlari, AI bilan integratsiyalash usullari, metodik shartlari va mavjud xavflari yoritiladi.

Kalit so‘zlar: boshlang‘ich ta‘lim, interfaol metodlar, dars samaradorligi, sun‘iy intellekt, innovatsion pedagogika, guruhli ish, muammoli ta‘lim, o‘yinli metod, individual yondashuv, refleksiya.

METHODOLOGY FOR IMPROVING LESSON EFFECTIVENESS BASED ON INTERACTIVE METHODS IN PRIMARY GRADES

Xurramova Mehriniso Shamsiddin qizi

Termiz University of Economics and Service

Master’s student of Theory and Methodology of Education and Upbringing

Primary Education, 1st year

“ZAMONAVIY TA’LIMDA SUN’IY INTELLEKTNI QO‘LLASHNING ISTIQBOLLARI VA MUAMMOLARI” XALQARO ILMIY-AMALIY ANJUMAN 22-23-MAY 2026-YIL

Scientific supervisor: Usmonov Mansur Qurbonmuratovich

Associate Professor, PhD in Pedagogical Sciences

Abstract. This article analyzes the methodology for improving lesson effectiveness in primary grades based on interactive methods in connection with artificial intelligence technologies. Interactive methods turn the pupil from a passive listener into an active participant in the lesson. This approach is especially important in primary education, because younger pupils acquire knowledge more effectively not only through listening, but also through question-and-answer activities, games, discussions, experiments, group work, and practical tasks. Artificial intelligence can serve as an auxiliary tool in designing interactive lessons, creating individualized tasks, analyzing pupils’ answers, providing rapid feedback, and developing methodological recommendations for the teacher. The article highlights the didactic opportunities of interactive methods, ways of integrating them with AI, methodological conditions, and existing risks.

Keywords: primary education, interactive methods, lesson effectiveness, artificial intelligence, innovative pedagogy, group work, problem-based learning, game-based method, individual approach, reflection.

**МЕТОДИКА ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ УРОКА В НАЧАЛЬНЫХ КЛАССАХ
НА ОСНОВЕ ИНТЕРАКТИВНЫХ МЕТОДОВ**

Хуррамова Мехринисо Шамсиддин кизи

Термезский университет экономики и сервиса

магистрант 1-го курса специальности

«Теория и методика образования и воспитания»

направление: начальное образование

Научный руководитель: Усмонов Мансур Курбонмуратович

доцент, доктор философии по педагогическим наукам (PhD)

“ZAMONAVIY TA’LIMDA SUN’IY INTELLEKTNI QO‘LLASHNING ISTIQBOLLARI VA MUAMMOLARI” XALQARO ILMIY-AMALIY ANJUMAN 22-23-MAY 2026-YIL

Аннотация. В данной статье анализируется методика повышения эффективности урока в начальных классах на основе интерактивных методов во взаимосвязи с технологиями искусственного интеллекта. Интерактивные методы превращают учащегося из пассивного слушателя в активного участника урока. В начальном образовании данный подход особенно важен, поскольку младшие школьники эффективнее усваивают знания не только через слушание, но и посредством вопросов и ответов, игр, обсуждений, экспериментов, групповой работы и практических заданий. Искусственный интеллект может выступать вспомогательным средством при проектировании интерактивных уроков, создании индивидуальных заданий, анализе ответов учащихся, предоставлении быстрой обратной связи и разработке методических рекомендаций для учителя. В статье освещаются дидактические возможности интерактивных методов, способы их интеграции с искусственным интеллектом, методические условия и существующие риски.

Ключевые слова: начальное образование, интерактивные методы, эффективность урока, искусственный интеллект, инновационная педагогика, групповая работа, проблемное обучение, игровой метод, индивидуальный подход, рефлексия.

Kirish

Boshlang‘ich ta‘lim o‘quvchining keyingi o‘quv faoliyati, tafakkuri, nutqi, ijtimoiy moslashuvi va mustaqil fikrlashining asosini yaratadi. Shu sababli boshlang‘ich sinflarda dars samaradorligini oshirish masalasi faqat yaxshi tushuntirish yoki ko‘p mashq bajarish bilan hal bo‘lmaydi. Dars jarayoni o‘quvchini faol fikrlashga, savol berishga, javob izlashga, tengdoshlari bilan hamkorlik qilishga va o‘z natijasini baholashga undashi kerak. Interfaol metodlar aynan shu vazifani bajaradi.

Interfaol metodlarning mohiyati o‘qituvchi va o‘quvchi, o‘quvchi va o‘quvchi, o‘quvchi va o‘quv materiallari o‘rtasida faol muloqot yaratishdan iborat. Bunday darsda o‘quvchi tayyor bilimni qabul qilmaydi, balki bilimni izlaydi, tahlil qiladi, muhokama qiladi va amalda qo‘llaydi. Masalan, “Aqliy

“ZAMONAVIY TA’LIMDA SUN’IY INTELLEKTNI QO‘LLASHNING ISTIQBOLLARI VA MUAMMOLARI” XALQARO ILMIY-AMALIY ANJUMAN 22-23-MAY 2026-YIL

hujum”, “Klaster”, “B-B-B”, “Insert”, “Sinkveyn”, “Rolli o‘yin”, “Kichik guruhlarda ishlash”, “Muammoli savol”, “Tushunchalar xaritasi” kabi metodlar boshlang‘ich sinflarda darsni jonlantirish bilan birga o‘quvchilarning bilish faolligini oshiradi.

Bugungi raqamli ta’lim sharoitida sun’iy intellekt interfaol metodlarni yanada samarali tashkil etishga yordam beradi. AI o‘qituvchiga mavzuga mos savollar, guruhli topshiriqlar, differensial mashqlar, baholash mezonlari va refleksiya savollarini yaratishda ko‘maklashadi. Biroq sun’iy intellekt interfaol darsning markaziga aylanmasligi kerak. Darsning markazida o‘quvchi faoliyati, o‘qituvchi rahbarligi va jonli pedagogik muloqot turishi lozim.

Metodologiya

Maqola nazariy-tahliliy va metodik umumlashtirish yondashuvi asosida yozildi. Tadqiqotda boshlang‘ich sinflarda interfaol metodlarning dars samaradorligiga ta’siri, ularning didaktik vazifalari va sun’iy intellekt bilan uyg‘unlashtirish imkoniyatlari tahlil qilindi.

Tahlilda quyidagi savollar asos qilib olindi: interfaol metodlar boshlang‘ich sinf o‘quvchilarining qaysi ko‘nikmalarini rivojlantiradi? Dars samaradorligini oshirish uchun interfaol metodlar qanday bosqichlarda qo‘llanishi kerak? Sun’iy intellekt o‘qituvchiga qanday yordam bera oladi? AI’dan foydalanishda qanday metodik chegaralar saqlanishi kerak?

Interfaol metodlar quyidagi vazifalar asosida tahlil qilindi: o‘quvchi faolligini oshirish, mustaqil fikrlashni rivojlantirish, guruhda ishlashni shakllantirish, nutqiy faollikni kuchaytirish, muammoli vaziyatni hal qilish, o‘z-o‘zini baholash va refleksiyani rivojlantirish. Sun’iy intellekt esa ushbu vazifalarni qo‘llab-quvvatlovchi yordamchi texnologiya sifatida ko‘rib chiqildi.

Natijalar

“ZAMONAVIY TA’LIMDA SUN’IY INTELLEKTNI QO‘LLASHNING ISTIQBOLLARI VA MUAMMOLARI” XALQARO ILMIY-AMALIY ANJUMAN 22-23-MAY 2026-YIL

Tahlil natijalari shuni ko‘rsatadiki, boshlang‘ich sinflarda interfaol metodlar dars samaradorligini bir necha yo‘nalishda oshiradi.

Birinchidan, interfaol metodlar o‘quvchilarning darsdagi faolligini kuchaytiradi. An’anaviy darsda ko‘pincha o‘qituvchi gapiradi, o‘quvchi esa tinglaydi. Interfaol darsda esa o‘quvchi savolga javob beradi, fikr bildiradi, guruhda ishlaydi, topshiriq bajaradi va natijani taqdim etadi. Bu holat o‘quvchining darsga qiziqishini oshiradi.

Ikkinchidan, interfaol metodlar bilimni mustahkamroq o‘zlashtirishga yordam beradi. Masalan, “Klaster” metodi mavzu bo‘yicha asosiy tushunchalarni bog‘lashga yordam beradi. “B-B-B” metodi esa o‘quvchining avvalgi bilimi, yangi o‘rgangan ma’lumoti va bilishni xohlagan savollarini aniqlaydi. Bu o‘quvchini ongli o‘rganishga olib keladi.

Uchinchidan, guruhli ishlar o‘quvchilarda hamkorlik va muloqot madaniyatini shakllantiradi. Boshlang‘ich sinf o‘quvchilari birgalikda topshiriq bajarish jarayonida fikr almashadi, kelishadi, bir-birini tinglaydi va umumiy xulosaga keladi. Bu nafaqat bilimni, balki ijtimoiy ko‘nikmalarni ham rivojlantiradi.

To‘rtinchidan, interfaol metodlar o‘quvchilarning nutqiy faolligini oshiradi. Ayniqsa ona tili, o‘qish savodxonligi, tarbiya va tabiiy fanlar darslarida savol-javob, bahs, rolli o‘yin va hikoya tuzish metodlari o‘quvchilarning fikrni izchil bayon qilish qobiliyatini rivojlantiradi.

Beshinchidan, sun’iy intellekt interfaol darsni loyihalashda yordam beradi. Masalan, o‘qituvchi AI yordamida bir mavzu bo‘yicha uch xil darajadagi topshiriq, guruhlar uchun savollar, o‘yin ssenariysi, baholash rubrikasi yoki refleksiya kartalarini yaratishi mumkin. Bu o‘qituvchining vaqtini tejaydi va darsni differensial tashkil etishga imkon beradi.

Muhokama

“ZAMONAVIY TA’LIMDA SUN’IY INTELLEKTNI QO‘LLASHNING ISTIQBOLLARI VA MUAMMOLARI” XALQARO ILMIY-AMALIY ANJUMAN 22-23-MAY 2026-YIL

Interfaol metodlar dars samaradorligini oshiradi, lekin ular o‘z-o‘zidan natija bermaydi. Agar metod maqsadsiz tanlansa, dars shovqinli, lekin mazmunsiz bo‘lib qoladi. Masalan, guruhli ish faqat o‘quvchilarni guruhlarga bo‘lish degani emas. Har bir guruhda aniq vazifa, vaqt, natija va baholash mezonini bo‘lishi kerak. Aks holda faoliyat tashqi tomondan interfaol ko‘rinsa ham, ta’limiy samarasi past bo‘ladi.

Sun’iy intellektdan foydalanishda ham ehtiyotkorlik zarur. AI tayyor topshiriq berishi mumkin, lekin bu topshiriq o‘quvchilarning yoshiga, sinf darajasiga va dars maqsadiga mos kelishini o‘qituvchi tekshirishi shart. AI yaratgan materialni to‘g‘ridan-to‘g‘ri darsga olib kirish xavfli. Chunki u ba’zan ortiqcha murakkab, mavzudan chetga chiqqan yoki boshlang‘ich sinf yoshiga mos bo‘lmagan bo‘lishi mumkin.

Eng to‘g‘ri yondashuv — AI’dan metodik yordamchi sifatida foydalanishdir. Masalan, o‘qituvchi “2-sinf o‘quvchilari uchun matn mazmunini tushunishga oid 5 ta interfaol savol tuz” yoki “tabiiy fanlar darsida suvni tejash mavzusiga guruhli topshiriqlar ber” kabi aniq topshiriqlar orqali AI’dan foydalanishi mumkin. Keyin esa bu materialni o‘zi tahrir qiladi va sinf sharoitiga moslashtiradi.

Interfaol metodlarning samaradorligini oshirish uchun dars oxirida refleksiya tashkil etilishi kerak. O‘quvchilar “Bugun nimani o‘rgandim?”, “Qaysi topshiriq menga qiyin bo‘ldi?”, “Guruhda qanday ishladim?”, “Keyingi safar nimani yaxshilayman?” kabi savollarga javob bersa, darsning natijasi ongli mustahkamlanadi. AI bu savollarni tuzishda yordam berishi mumkin, lekin refleksiya jonli muloqot orqali tahlil qilinishi kerak.

Xulosa

Boshlang‘ich sinflarda interfaol metodlar asosida dars samaradorligini oshirish o‘quvchilarni faol, mustaqil fikrlovchi, muloqotga kirisha oladigan va amaliy faoliyatda ishtirok etadigan shaxs sifatida rivojlantirishga xizmat qiladi. Interfaol metodlar bilimni qiziqarli, hayotiy va amaliy shaklda o‘zlashtirish imkonini beradi.

“ZAMONAVIY TA’LIMDA SUN’IY INTELLEKTNI QO‘LLASHNING ISTIQBOLLARI VA MUAMMOLARI” XALQARO ILMIY-AMALIY ANJUMAN 22-23-MAY 2026-YIL

Sun’iy intellekt bu jarayonda o‘qituvchiga darsni rejalashtirish, topshiriqlarni differensiallashtirish, baholash mezonlarini ishlab chiqish va refleksiya savollarini tayyorlashda yordam berishi mumkin. Biroq AI darsning mazmuni va pedagogik qarorini o‘qituvchi o‘rniga belgilamasligi kerak.

Demak, interfaol metodlar va sun’iy intellekt uyg‘unligi dars samaradorligini oshiradi, lekin bu uyg‘unlik metodik maqsad, yosh xususiyati, pedagogik nazorat va o‘quvchi faolligiga asoslangandagina haqiqiy natija beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O‘zbekiston Respublikasi “Ta’lim to‘g‘risida”gi Qonuni. Toshkent, 2020.
 2. Boshlang‘ich ta’lim davlat ta’lim standarti. Toshkent.
 3. Yo‘ldoshev J., Usmonov S. Pedagogik texnologiya asoslari. Toshkent.
 4. Ishmuhamedov R. Ta’limda innovatsion texnologiyalar. Toshkent.
 5. Azizxo‘jayeva N.N. Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat. Toshkent.
 6. UNESCO. Artificial Intelligence and Education: Guidance for Policy-makers. Paris
- 1.